

Klimatriksdag 2014

Motioner

Utskott: Konsumtion, mat och livsstil

Lördagen den 7 juni

Utskottssammanträden: 13.00 – 15.00

17.30 – 19.00

Plats: Hemerycksalen,
Konferenscentret Louis De Geer

Utskottspresidium:
Daphne Thuvesson
Leif Ericsson

Innehållsförteckning

Tema: KONSUMTION

- Nr. 3 – Energisparande och köpfrid – Eva Gustavsson
- Nr. 19 – Utökat producentansvar – Kerstin Sylvan o Olof Kolte
- Nr. 21 – Energieffektivisera handel – Samuel Costa Nordvall
- Nr. 85 – Direktiv för att förlänga produkters livsläng – Bengt Randers
- Nr. 99 – Motverka planerat åldrande av produkter – Linda Martinsson o Linus Pettersson
- Nr. 131 – Utökad produktgaranti – Bengt Ragnemalm
- Nr. 182 – Gör offentlig konsumtion och upphandling klimatsmart – Pontus Björkman m.fl.
- Nr. 189 – Ransonering av fossila drivmedel – Tomas Björnsson
- Nr. 198 – Obligatorisk pumpvisning av CO2 utsläpp – Tomas Lohammer

Tema: MAT

- Nr. 10 – Klimatsmart hantering av organiskt avfall – Bengt Flärd
- Nr. 16 – Minska hushållens matsvin – Lars-Ola Johansson
- Nr. 38 – Klimatmärkning högsta prioritet – Nils E. Eriksson – **Sammanlagen. Ingår i Nr 307**
- Nr. 59 – Förbud mot plastkassar – **Sammanlagen. Ingår i Nr 309**
- Nr. 92 – Klimatmärk livsmedel – NSF Linköping – **Sammanlagen. Ingår i Nr 307**
- Nr. 128 – En nationell strategi för hållbar konsumtion och produktion av mat – Anna Richert
- Nr. 147 – Minska emballagen i matvarubutikerna – David Jacobsson – **Sammanlagen. Ingår i Nr 309**
- Nr. 148 – Skattelättnader för ekologiska producerad mat – Peter Andersson o Davis Jacobsson
- Nr. 152 – Köttfria dagar i offentlig verksamhet – Klara o Emil Molander
- Nr 307** – Klimatmärkning av livsmedel – Sammanslagning av nr 38 och nr 92
- Nr 309** – Minska användning av emballage och plastpåsar i matvarubutikerna – Sammanslagning av nr 147 och nr 59

Tema: LIVSSTIL

- Nr. 20 – Stimulera lokal självförsörjning – Lars-Ola Johansson
- Nr. 37 – Rättvisa individuella flygvoter – Ingela Dahlin
- Nr. 62 – Arbetstidsförkortning nödvändigt för klimatets skull – Hans Sternlycke
- Nr. 115 – Minska transportslöseri genom närproduktions princip – JV Helsingborg
- Nr. 143 – En miljöfond ska inte inneha investeringar i fossil bränslen – Jenny Svensson
- Nr. 153 – Hållbara sociala gemenskaper för omställning och klimatesiliens – E Rekestad
- Nr. 190 – Kortare arbetstid ger bättre klimat och rikare liv – Tomas Björnsson
- Nr. 199 – Byt ROT och RUT mot RET-avdrag för ekologiska tjänster – Tord Björk
- Nr. 201 – Stimulera byggandet av kollektivhus – ett klimatsmart sätt att bo – Kollektivhus

Tema: NATUR

- Nr. 11 – Skydda vår jordbruksmark – Karin Stenholm
- Nr. 121 – Skydda kollagret i de svenska skogarna – S. Kirppu o A Tas – **Sammanlagen. Ingår i Nr 308**
- Nr. 124 – Stadsodling – Helene Ragnemalm
- Nr. 134 – Ställ om till helt ekologiskt jordbruk – Stig Broqvist
- Nr. 146 – Från fossilberoende klimatbov till klimatsmart livsmedel – D.Thuvsesson, P. Vildanfors
- Nr. 164 – Ekologisk jordbruk och genmodifierade grödor – Jonaton E. Sjöman

- Nr. 178 – Granska climateffekter av skogsbruket – Mikael v. Knorring – **Sammanlagen. Ingår i Nr 308**
- Nr. 197 – En död Östersjön är en kolkälla istället för en kolsänka – Markus Steen
- Nr. 207 – Odling och förädling av industrihampa – Johan Åkerman
- Nr 308** – Skydda kollagret i de svenska skogarna – Sammanslagning av nr 121 och nr 178

Tema: KONSUMTION

- Nr. 3 – Energisparande och köpfrid – Eva Gustavsson
- Nr. 19 – Utökat producentansvar – Kerstin Sylvan o Olof Kolte
- Nr. 21 – Energieffektivisera handel – Samuel Costa Nordvall
- Nr. 85 – Direktiv för att förlänga produkters livsläng – Bengt Randers
- Nr. 99 – Motverka planerat åldrande av produkter – Linda Martinsson o Linus Pettersson
- Nr. 131 – Utökad produktgaranti – Bengt Ragnemalm
- Nr. 182 – Gör offentlig konsumtion och upphandling klimatsmart – Pontus Björkman m.fl.
- Nr. 189 – Ransonering av fossila drivmedel – Tomas Björnsson
- Nr. 198 – Obligatorisk pumpvisning av CO2 utsläpp – Tomas Lohammer

MOTION 3: Energisparande och köpfrid

Sammanfattning: En affärstidslag skulle bland andra positiva effekter minska matsvinnet, energianvändningen och klimatutsläppen.

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att vi behöver en affärstidslag med begränsning av butikernas öppettider.

Klimatproblem

Konsumtionen är ett av de stora problemen för miljön och klimatet. Bilresor till och från butiker är en del av detta problem.

Bakgrund

På 1990-talet fanns i Sverige en affärstidslag som begränsade affärernas öppettider. En liknande lag fanns i 1980-talets Tyskland där den begränsade öppettiderna till klockan 18.30 på vardagar, klockan 14 på lördagar och helt stängt på söndagar. En sådan lag kan minska matsvinnet betydligt. Dels var matsvinnet i butikerna säkerligen betydligt mindre, eftersom butikerna satsade på att sälja slut på färskvarorna till stängningsdags på lördagen. Matsvinnet i hemmen blev även det betydligt mindre eftersom den som slarvat med att handla inför helgen fick tillfälle att ”rensa skåpet”, det vill säga konsumerade det som fanns hemma i stället för att gå och köpa nytt. Det medförde utan tvivel att många matvaror förbrukades som förmodligen aldrig skulle ha kommit till användning om butikerna varit öppna.

Eftersom maten står för en mycket stor del av våra utsläpp, och vi vet att svinnet är mycket stort både i handeln och i hemmen, är det angeläget att snarast vidta åtgärder som minskar svinnet. Även biltrafiken och elförbrukningen i affärerna borde påverkas nedåt i viss mån. Butiker som släcker ned, håller dörrarna stängda och täcker över kyl och frys en dag i veckan och eventuellt även på kvällarna borde rimligen sänka elförbrukningen med åtskilliga procent. Den del av trafiken som utgörs av affärsanställdas resor till arbetet bortfaller helt på söndagen, och kundresorna minskar sannolikt något. Däremot kan givetvis resor till andra resmål komma att ersätta de inköpsresor som bortfaller, varvid den resulterande effekten på just trafiken blir måttligt stor.

Att en sådan här affärstidslag även borde ha positiva effekter på familjeliv och umgänge, när söndagen blir fredad för konsumtionspressen, är ytterligare en faktor som dock inte har direkt med klimatet att göra.

Möjliga invändningar

Invändningar som kan framföras är att det minskar antalet arbetstillfällen. Men ju färre anställda som krävs för att sälja befolkningens behov av livsmedel och andra förnödenheter, desto lägre kan priserna hållas. Och lägre matpriser vill de flesta konsumenter ha.

Man kan också invända att valfriheten inskränks. I många fall måste dock valfriheten inskränkas för att samhället ska fungera, till exempel är det förbjudet att köra bil på vänster sida av vägen och att kasta ut sina sopor i skogen istället för att betala för soptömning. För att åstadkomma en sänkning av koldioxidutsläppen måste samhället förändras och många små åtgärder som var och en för sig inte har så stor effekt kan vara mindre smärtsamma än några få större åtgärder.

Slutsats

Regeringen bör föreslå en affärstidslag för att dels minska energianvändningen och dels frigöra tid för konsumenterna att göra annat än att konsumera.

Författare:

Eva Gustavsson

MOTION 19: Utökat producentansvar

Vi vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att producentansvaret behöver utökas med sikte på att skapa cykliska materialflöden till att gälla alla material samt till att gälla det avfall som produkten ger upphov till under användningen. Vi vill även att Klimatriksdagen framför att producentansvaret behöver skärpas så att det får den preventiva funktion det är tänkt att ha.

Producentansvaret infördes för att motivera producenterna att ta fram produkter som är mer resurssnåla, lättare att återvinna och inte innehåller miljöfarliga ämnen. Detta hindrar inte företag från att utveckla förpackningar som är krångliga att återvinna och sammansatta av olika material som motverkar återvinning. Dagens ”energiåtervinning” ur avfall är i själva verket fossil förbränning eftersom en stor del av avfallet består av plast. Tvärtemot vad de avfallsföretag som tar hand om avfallet på detta sätt vill hävda är detta växthusgaser som direkt förstör klimatet. Sveriges överkapacitet på förbränning är inte ett argument för att bränna mer.

Enligt i Sverige antagna EU-direktiv är det viktigt att minska och förebygga avfall, och det är detta producentansvaret borde rikta in sig på genom att göra det dyrt med förpackningar och materialsvinn och tvinga fram innovativt tänkande runt material och konsumtion.

Dagens utformning av producentansvaret har fokus på förpackningar, något som kan få sådana obegripliga följder som att den som försöker återvinna en stekpanna i metallåtervinningen kan ställas inför rätta. Därför bör producentansvaret vidgas till att gälla material snarare än förpackningar, så att all metall, allt papper, all plast, och så vidare kan återvinnas eller återanvändas. Dessutom bör fler materialgrupper inkluderas, exempelvis fossila bränslen, textilier och böcker.

Många produkter har störst miljöpåverkan under användningen, till exempel genom hög energianvändning. Därför bör även användningsfasen inkluderas i producentansvaret, något som skulle leda till minskad energianvändning och klimatpåverkan.

Producentansvaret bör också syfta till att materialen i alla produkter ska kunna ingå i slutna materialcykler och därmed eliminera material som inte passar i sådana flöden.

Författare:

Kerstin Sylwan och Olof Kolte

MOTION 21: Energieffektivisera handeln

Jag vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att det bör införas krav på minskad energianvändning inom handels-, konsumtions- och reklambranschen.

Inom den kommersiella sektorn för handel av varor har varuhus och stora köpcentrum ökat under de senaste åren. Fasader, skyltar och varor belyses med ett stort antal lampor/lysrör/strålkastare som drar stora mängder energi.

Som privatperson uppmanas vi alla att stänga av på riktigt och släcka efter oss. Minska värmen i våra hem och inte duscha så länge. Då handeln låter kunderna och miljön stå för kostanden vore det rimligt att ställa krav på att butiker fasar ut gammal omodern belysning och väljer det mest energieffektiva alternativet.

Kravet skulle kunna ställas med en övergångsperiod på cirka tre till fem och i förhållande till omsättning. Till exempel skulle ett företag med en omsättning på mer än 500 000 kronor per år inom tre år behöva ha bytt till ny energismart belysning och till vitvaror eller annan utrustning som inte drar så mycket energi.

Likaså borde det införas krav på att reklamskyltar och belysta företagsloggor släcks ner efter ett givet klockslag eller begränsas till ett visst antal timmar. Till mataffärer och liknande borde det införas en lag om energismarta lösningar för kylar och frysar.

Ett alternativ skulle kunna vara att ta fram ett mått på att affärsverksamheter inte får förbruka mer energi än ett begränsat antal kilowattimmar per kvadratmeter. Likt nybyggnadskraven för bostäder får nya affärer/gallerior inte förbruka mer.

Detta skulle leda till en stor besparing för både företaget, konsumenterna och miljön i det långa loppet.

Om kravet inte följs åläggs företaget ett vite utifrån omsättning eller vinst så att straffet blir rimligt i förhållande till företagets storlek. Kontrollerande organ skulle kunna vara kommunens eller länsstyrelsens miljöinspektörer alternativt Energimyndigheten.

Författare:

Samuel Costa Nordvall

MOTION 85: Direktiv för att förlänga produkters livslängd

Vi vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda myndigheter att direktiv utgår för att alla nya produkter från hus till en brödrost ska utformas med tanke på lång livslängd och att dess livslängd kan förlängas med hjälp av underhåll och service.

För att minska konsumtionen och vår påverkan på miljön och minska användningen av jungfruliga resurser till ett minimum så behöver alla produkters livscykel förlängas så mycket som möjligt. Det är då viktigt att produkter är gjorda så att dessa på ett enkelt sett kan underhållas och renoveras och sedan till slut återvinnas till 100 %. Det kommer även att behövas fler personer som är duktiga på att laga och underhålla produkterna.

Källor:

The Restart Project i England

Japan under Edo perioden.

Författare: Bengt Randers & Martin Saar

MOTION 99: Motverka planerat åldrande av produkter genom nya funktionsbaserade affärsmodeller

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att utforma lagstiftning och stödssystem som främjar funktionsbaserade affärsmodeller. Detta skulle göra det lönsamt för företagen att utveckla produkter med lång livslängd som lätt kan repareras eller återanvändas.

Idag har vi ett problem med slit-och-släng-produkter, där det ofta är kort livslängd och ofta är svårt att reparera produkter. Det finns även undersökningar som visar på planerat åldrande där produkter konstrueras att gå sönder just efter att garantitiden löpt ut. Detta är ohållbart och nya affärsmodeller bör främjas för att komma ifrån slit-och-släng-samhället. En reducerad konsumtion skulle direkt leda till minskade klimatutsläpp.

Funktionsbaserade affärsmodeller bygger på att konsumenter betalar för funktionen eller tjänsten istället för själva produkten. Detta gör det lönsamt för företagen att utveckla produkter med lång livslängd som lätt kan repareras eller återanvändas. T.ex. kan ett däckföretag istället för att sälja däck, sälja tjänsten att ha fungerande och hållbara hjul, transportföretagen betalar då en månadsavgift och företaget ser alltid till att de har hjul som fungerar.

Ett förslag på lagstiftning är att förlänga reklamationsrätten, då motverkas planerat åldrande samtidigt som funktionsbaserade affärsmodeller premieras. Regeringen bör också starta en utredning om hur funktionsbaserade affärsmodeller kan premieras och integreras bland tillverkningsföretag. Samt att offentlig sektor ska upphandla funktionsbaserat där det är möjligt.

Författare: Linda Martinsson och Linus Pettersson

MOTION 131: Utökad produktgaranti

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att införa en tvingande utökad produktgaranti.

Produkter produceras idag ofta med orimligt låg kvalitet och livslängd för att kunna pressa priset så lågt som möjligt. Detta har flera nackdelar för både miljön och konsumenten. Eftersom det lönar sig att kasta och köpa nytt förbrukas råvaror i högre grad än vad annars vore fallet och ekonomiskt svaga lockas till att köpa produkter som för konsumenten inte är lönsamma i längden. Med ett krav på producenten i form av en tillverkargaranti skulle kvalitén ökas och därmed produkternas livslängd. En ökad livslängd på produkterna leder till mindre miljö och klimatbelastning.

I Sverige finns det idag en konsumentköpslag som ger konsumenten ett visst skydd men skyddet är svagt efter 2 år och kraven ställs mot försäljaren, inte tillverkaren. Genom att ställa utöka skyddet till ett fullvärdigt garantiskydd och dessutom ställa kravet mot tillverkaren eller en så tidig part som möjligt i producentkedjan skulle konsumentens rätt stärkas kraftigt och med det direkta syftet att det ska vara lönsamt att sälja produkter av en hög kvalitet och livslängd i Sverige. Det kan dessutom leda till fler arbetstillfällen då det blir lönsammare att reparera än att köpa nytt. Fler produkter som repareras leder till minskat utnyttjande av naturresurser och det kan dessutom leda till att en större del av konsumtionen sker inom landet och till mindre transporter.

Produktgarantin bör utökas till att gälla i minst 3, helst 5 år. Den exakta tiden kan behöva variera något beroende på typ av produkt.

Författare: Bengt Ragnemalm

MOTION 182: Gör offentlig konsumtion och upphandling klimatsmart

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges och EU:s folkvalda och andra berörda att kommuner, landsting, riksdag och EU ska verka för att:

- att miljö- och klimatkriterier ska ges högsta prioritet vid offentliga inköp, investeringar och upphandlingar och,*
- att Sverige och EU har en myndighet med uppdrag att bidra till att all offentlig konsumtion och offentliga investeringar blir så miljö- och klimatriktiga som möjligt.*

Bakgrund

En allt större del av den offentliga konsumtionen sköts av privata entreprenörer. Sveriges offentliga upphandlingar utgör en marknad värd 560-670 miljarder kronor per år, eller nästan en femtedel av Sveriges BNP. Omfattningen gör alltså upphandlingarna, men även den övriga offentliga konsumtionen och investeringarna, till strategiska redskap för kommuner, landsting och myndigheter att tackla klimatfrågan. EU slår i sin strategi Europa 2020 fast att offentlig upphandling spelar en nyckelroll för att stödja övergången till en resurssnål ekonomi med låga koldioxidutsläpp. Därför är det positivt att EU-parlamentet i januari 2014 röstade för ett nytt upphandlingsdirektiv. Nu kommer det att bli lättare att ställa miljökrav i den offentliga upphandlingen. Förutsättningar skapas för att både direktkonsumtion och upphandlingar kan bidra till att Sverige ”uppnår miljömålen och skapar incitament för teknisksprång och helt nya sätt att organisera både produktion och konsumtion”, som den statliga offentliga utredningen Goda affärer – en strategi för hållbar offentlig upphandling formulerar det.

Enligt riksdagens generationsmål ska vi lämna över ett samhälle till våra barn där de stora miljöproblemen är lösta. Därför bör varje upphandling, varje inköp och varje investering analyseras ur ett miljöperspektiv: Hur kan just detta behov lösas så att det samtidigt bidrar till att skapa en hållbar och resurssnål utveckling med minimala utsläpp av växthusgaser?

En effektiv miljöstyrning

I samband med presentationen av statsbudgeten 2014 meddelade regeringen att Miljöstyrningsrådet ska läggas ner. Miljöstyrningsrådet är den organisation som har till uppdrag att uppmuntra och hjälpa myndigheter, kommuner och landsting till mer miljövänlig och social upphandling. Regeringen har beslutat flytta denna verksamhet till Konkurrensverket, vilket är en tydlig nedprioritering av frågorna som dessutom skapar starka interna intressekonflikter. Sveriges Kommuner och Landsting, Lantbrukarnas riksförbund, Naturskyddsföreningen och ordförande i regeringens Upphandlingsutredning är alla kritiska till att Konkurrensverket ska ta över Miljöstyrningsrådets viktiga uppdrag. Istället för att lägga ned rådet borde det ges tydligare och bredare mandat för att bidra till att offentlig konsumtion och offentliga investeringar blir så miljö- och klimatriktiga som möjligt.

Sveriges offentliga upphandlingar och inköp behöver en helhetssyn som tar ansvar för hur vår offentliga konsumtion påverkar samhället och vår omvärld.

Författare:

Pontus Björkman, engagerad i Latinamerikagrupperna

Sofia Hedström, engagerad i Jordens Vänner

Rikard Rehnbergh, engagerad i Klimataktion

Stina Oskarsson, engagerad i Latinamerikagrupperna

Torbjörn Vennström, engagerad i Klimataktion
Anika Agebjörn, engagerad i Naturskyddsföreningen
Christopher Eriksson, engagerad FIAN

Motion 189: Ransonering av fossila drivmedel

Jag vill att Klimatriksdagen ska uppmana de folkvalda i Sveriges riksdag att införa en svensk ransonering av fossila drivmedel.

I höstas kom utredningen om fossilfri fordonstrafik (Fossilfrihet på väg, SOU 2013:84). Utredningen visar tydligt på konflikten mellan Trafikverkets kapacitetsutredning där trafiken fortsätter att öka, och klimatmålen där man önskar sig en fossilbränslefri trafik redan år 2030 och trafiken därför behöver minska. I många rapporter och utredningar påpekas att det inte räcker med tekniska förbättringar på fordonen för att radikalt minska utsläppen från trafiken. Det behövs också ett transportsnålt samhälle. Det betyder att trafiken behöver minska för att målen ska nås.

Dagens åtgärder i Sverige räcker inte och det är i dag inte politiskt möjligt att höja skatten på bensin och diesel så mycket som skulle behövas för att trafiken ska minska markant. Det finns undersökningar som talar om att det krävs ett bensinpris på 40 kr per liter för att nå de höga målen. Om samhället låter priset styra så får det orimliga följer ur fördelningssynpunkt. Kraftigt höjda skatter på drivmedel gör det svårt för t ex boende i glesbygd som i dag saknar alternativ till bilen.

I stället behövs en ransonering av fossila drivmedel. En sådan kan lättare få acceptans och leder inte till att priset på drivmedel rusar iväg. I ett ransoneringssystem kan statsmakten också fördela ransonerna så att till exempel inte glesbygden eller andra grupper i samhället missgynnas.

Med en ransonering kan samhället bestämma en ordnad nedskärning av användningen av fossila drivmedel. Människor och företag kommer att kunna planera för ett fossilbränslefritt samhälle.

Författare: Tomas Björnsson

MOTION 198: Obligatorisk pumpvisning av CO2-utsläpp

Jag/vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att bestämma att alla pumpar för fossila bränslen i Sverige från t ex 2016 obligatoriskt ska visa hur många kg CO2 som förbränning av den tankade mängden bränsle tillför atmosfären.

Varför?

Möjligen kan denna upplysning (~2.3 kg CO2/liter) bidra till någon återhållsamhet hos några gammal-vana-bilister.

Författare: Tomas Lohammar, Klimataktion Uppsala

Tema MAT

Nr. 10 – Klimatsmart hantering av organiskt avfall – Bengt Flärd

Nr. 16 – Minska hushållens matsvin – Lars-Ola Johansson

Nr. 38 – Klimatmärkning högsta prioritet – Nils E. Eriksson – **Sammanlagen. Ingår i Nr 307**

Nr. 59 – Förbud mot plastkassar – **Sammanlagen. Ingår i Nr 309**

Nr. 92 – Klimatmärk livsmedel – NSF Linköping – **Sammanlagen. Ingår i Nr 307**

Nr. 128 – En nationell strategi för hållbar konsumtion och produktion av mat – Anna Richert

Nr. 147 – Minska emballagen i matvarubutikerna – David Jacobsson – **Sammanlagen. Ingår i Nr 309**

Nr. 148 – Skattelättnader för ekologiska producerad mat – Peter Andersson o Davis Jacobsson

Nr. 152 – Köttfria dagar i offentlig verksamhet – Klara o Emil Molander

Nr 307 – Klimatmärkning av livsmedel – Sammanslagning av nr 38 och nr 92

Nr 309 – Minska användning av emballage och plastpåsar i matvarubutikerna – Sammanslagning av nr 147 och nr 59

MOTION 10: Klimatsmart hantering av organiskt avfall

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att hanteringen av komposterbart material måste förbättras både med hänsyn till klimatet och uthållig matproduktion.

Dags att ställa om till en klimatsmart hantering av organiskt avfall!

Värdefull kunskap förträngs, förvrängs och dränks i mediebruset. Det är väldigt svårt att ändra sådant som är gängse uppfattning och praxis. Ett exempel är hanteringen av organiskt avfall, där den konventionella komposteringen är helt dominerande. Den prisas och lovas av marknaden och medierna och många, många miljövänner jorden över! (Även av mig under 1900-talet.)

Den obehagliga sanningen

Den konventionella komposten:

- ♦ Innebär långsam nedbrytning.
- ♦ Innebär stora energiförluster (i regel >50%)
- ♦ Är en miljöbov som bidrar till växthuseffekten.
- ♦ På 1920-talet visade nobelpristagaren Virtanen att växterna kan ta upp sammansatta ämnen.
- ♦ På 1950-talet visade mikrobiologen H P Rusch att kompostering i hög (eller behållare) är stort slöseri med energi.

Förslag: ytkompostering

- ♦ Att ytkompostera matavfall är knappast att rekommendera med tanke på fåglar och gnagare.

År 2001 gjorde Barbro Beck Friis sin doktorsavhandling om kompostering av hushållsavfall (2001-5-2 SLU Ultuna).

Förslag: Slutna behållare med gasåtervinning

- ♦ Slutna behållare och gasåtervinning är knappast något man gör i liten skala.

Kompostering – klimat och mat

Konventionell kompost = nedbrytning

Kretsloppskompost = ämnesomsättning

Kretsloppskomposten:

- ♦ Tar vara på energin i avfallet.
- ♦ Tar upp koldioxid – bra för klimatet.
- ♦ Inget lakvatten.
- ♦ Inga luktproblem.
- ♦ Ingen omgrävning.

- ♦ Snabbare än konventionell.
- ♦ Bättre jord + rejäl skörd.

Författare:
Bengt Flärd

MOTION 16: Minska hushållens matsvinn

Jag vill att Klimatriksdagen uppmanar regeringen att genomföra en informationssatsning till Sveriges samtliga hushåll om orsaker till och effekter av matsvinnet, samt ger råd om hur det kan motverkas.

Det ökande matsvinnet är en orsak till de energikrävande produktionsprocesser som ligger till grund för såväl våra sinande energitillgångar som klimathotande utsläpp av växthusgaser. (Med matsvinn menas den mat som slängs men som hade kunnat ätas om den hanterats annorlunda.)

Utöver de åtgärder som idag beslutats om för att minska matsvinnet inom livsmedelskedjan, vill jag att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda ett förslag om att informera hushållen om orsaker till och effekter av matsvinnet, kompletterat med råd om hur det ska motverkas.

I Naturvårdsverkets rapport ”Miljöarbetet i samhället – miljömål och samverkan” framgår att livsmedelshanteringen ”står för ca 50 procent av den totala övergödningen och 20-25 procent av den totala miljöpåverkan”.

Vidare ger livsmedelsproduktionen upphov ”till spridning av gifter, bl.a. bekämpningsmedel, och är en av de mest vattenkrävande sektorerna”.

Matavfallet i Sverige för 2010 (från produktions-, försäljnings- och konsumtionskedjan för livsmedel) beräknas uppgå till en miljon ton, varav hushållen står för den största delen med 670 000 ton. (Från SMED-rapporten [”Från jord till bord – om storleken på matsvinnet \[pdf\].](#))

Idag ägnas matsvinnet en välgörande uppmärksamhet, såväl av myndigheter som av föreningar och allmänhet. Under åren 2013–2015 gör Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket särskilda satsningar för att minska matsvinnet i Sverige. Här samverkar de bland annat med Samverkansgruppen för minskat matavfall (Samma), som är ett nätverk för myndigheter, forskare och intresseorganisationer inom branschen. Här deltar ett trettiotal viktiga aktörer från myndigheter, organisationer och inom livsmedelskedjan.

Mot bakgrund av Sammas ambitiösa programförklaring, med ett innehåll av allt från framtagning av statistik, identifikation av problem och lösningar till ansvarstagande och åtgärder – förutsätter jag att många av orsakerna till matsvinnet kommer att åtgärdas de närmaste åren. Men det torde då främst omfatta det matsvinn som uppstår inom livsmedelskedjan – det som omfattar livsmedelsindustrin, butiker, restauranger, storkök och skolkök.

Vad gäller hushållen, som står för den allra största delen av matavfallet (670 000 ton), krävs därutöver omedelbara åtgärder för att ändra på attityden till mathanteringen (planering av inköp, förvaring och förhållande till sista-datummärkningen).

Detta behov understöds av [Livsmedelsverkets undersökning](#) om konsumenternas kunskaper, attityder och beteende kopplat till matsvinn. Här framgår att de flesta tycker att matsvinnet är ett problem för andra, för samhället i stort och för världen, samtidigt som de upplever att de inte själva slänger särskilt mycket mat.

I denna rapport framförs också att det ekonomiska argumentet är viktigt för att minska matsvinnet. Ingela Dahlin, projektledare på Livsmedelsverket anför här att ”En tvåbarnsfamilj kan tjäna mellan 3 000 och 6 000 kronor om året på att äta upp maten istället för att slänga den”.

Lästips:

- ♦ EU-kommissionens flygblad, som i tio punkter anger hur man kan minska sitt matavfall, är

ett bra exempel på vad som i sammanhanget kan spridas till hushållen.

- ♦ Naturvårdsverket: [om matsvinn i olika samhällssektorer](#).
- ♦ SMED, Svenska miljöemissionsdata: [Mataavfall 2010 – från jord till bord \(pdf\)](#).
- ♦ Naturvårdsverket, Samma (Samverkansgruppen för minskat matavfall): [programförklaring](#).
- ♦ Livsmedelsverket: om [hur matsvinnet ska minskas](#) och en [attitydundersökning om konsumenternas inställning](#).
- ♦ Carina Glennings krönika i Corren: [”Låt oss göra matuppror!”](#)

Författare:

Lars-Ola Johansson

MOTION 128: Ta fram en nationell strategi för hållbar konsumtion och produktion av mat

Världsnaturfonden WWF vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att:

- Vi vill att de beslutar om en lokal, regional och nationell matstrategi som gör det möjligt för bönder/producenter, konsumenter och övriga marknadsaktörer inom livsmedelssektorn att agera för en rättvis, hälsosam och hållbar produktion och konsumtion av mat. En matstrategi med tydliga mål och metoder. Strategin bör tas fram i bred politisk samverkan och med myndigheter som hanterar konsumentfrågor, miljö, vatten/hav, jordbruk, livsmedel, landsbygds- och näringslivsutveckling. Lika viktiga är forskare, miljöorganisationer, näringsliv, livsmedelsproducenter och konsumenter.
- Vi vill att Sveriges folkvalda ska utveckla mål och metoder som gör det möjligt för aktörer inom offentlig upphandling att bidra till en hållbar konsumtion av livsmedel och få stöd att premiera kvalitet före lågprisalternativ med hög belastning på miljön, där kostnaderna för kvalitet vägs upp av kloka sätt att tillaga och hantera maten.
- Vi vill att matstrategin lyfts fram i Färdplan 2050 och i Konsumentverkets nya plattform för konsumentinformation, och vi vill se tydliga informationskampanjer där hållbara matval står i centrum. Vi vill att beslutsfattare tar ansvar för att hållbar och hälsosam mat för alla behöver drivas över tid oberoende av externa faktorer som konjunkturläge och kortsiktiga opinionssvängningar.

De viktigaste utmaningarna för att minska våra ekologiska fotavtryck är att ställa om till en hållbar produktion och konsumtion av energi och mat. Samtidigt kommer matproduktionen behöva öka med 60 procent samt fördelas rättvist för att försörja jordens växande befolkning. En hållbar resursanvändning är helt avgörande för att minska climateffekten och bevara biologisk mångfald och ekosystem. Att halvera vår köttkonsumtion och minimera matsvinnet i alla led i kedjan från jord till bord är viktiga åtgärder som också har positiva effekter på både samhälls- och hushållsekonomin.

Författare: Världsnaturfonden WWF genom Anna Richert

MOTION 148: Skattelättnader bör införas för ekologiskt producerad mat

Vi vill att klimatriksdagen framför till Sveriges folkvalda och andra berörda att skattelättnader bör införas för ekologiskt producerad mat. Vi föreslår att ekologiskt producerad mat bör få skattelättnader – exempelvis genom minskad moms i affären.

Motivation:

Ekologisk producerad mat använder inte konstgödsel, vars produktion släpper ut den kraftiga växthusgasen lustgas. Utsläpp av en kilo lustgas ger lika stor klimatpåverkan under 100 år som 300 kg koldioxid.¹ Eftersom produktion av exempelvis konstgödselkväve också är mycket energikrävande så sparar man också där in på potentiellt utsläpp av växthusgaser. Generellt genererar ekologisk produktion idag ca 80% av skörden vid konventionell produktion. Ett rimligt riktvärde för skattelättnaderna borde vara att täcka detta gap.

Författare: Peter Andersson och David Jacobsson

MOTION 152: Inför köttfria dagar i offentlig verksamhet

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att Sveriges riksdag bör lagstifta om att skolor, förskolor, äldreomsorg och sjukhus ska servera köttfria måltider minst två dagar i veckan.

Den globala köttproduktionen står för 18 % av de totala växthusgasutsläppen enligt FAO (FN:s Livsmedels- och jordbruksorganisation). Det är mer än utsläppen från alla världens transporter. Om vi vill lösa klimatfrågan är alltså en betydlig minskning av köttkonsumtionen nödvändig. Förutom hög klimatpåverkan har köttproduktionen även flera andra negativa effekter för miljö och människor, vilka också motiverar en minskning. Bland dessa kan nämnas de stora volymer vatten som går åt till djurhållningen (för att producera ett kilo nötkött krävs 100 000 liter vatten, vilket kan jämföras med de 500 liter som krävs för ett kilo potatis) samt de enorma åkerarealer (ofta av skövlad regnskog) som används till odling av foder, främst soja, vilka kunde ha bevarats som orörd natur eller utnyttjats bättre till odling av mat för människor. Det är vi i väst som konsumerar mest kött. Enligt Jordbruksverket och FAO åt vi i Sverige år 2009 i genomsnitt 81 kg kött (i slaktkroppsvikt, dvs. inklusive ben och senor m.m.) per person och år medan motsvarande siffra för Indien bara var 4 kg. Men vi har inte alltid ätit lika mycket kött i Sverige. Sedan 1960 har vår köttkonsumtion ökat med hela 60 % (enligt Jordbruksverkets statistik) och vårt proteinintag är nu långt över vad som rekommenderas av Livsmedelsverket. Det finns heller inte några belägg för att barn behöver kött varje dag under uppväxten, andra näringskällor kan ersätta en stor del av köttintaget. Därför finns inga hälsomässiga hinder för att införa köttfria dagar i offentlig verksamhet. Tvärtom kan en minskning av mängden kött motiveras av hälsoskäl eftersom hög konsumtion av framförallt rött kött medför en rad väl kända hälsorisker, t.ex. ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar och cancer.

I förskolor och skolor skulle införandet av två köttfria dagar i veckan kunna bidra till att öka elevernas kunskap om matens miljöpåverkan och den etiska problematiken runt livsmedelsproduktionen. Samtidigt får eleverna redan från tidig ålder bekanta sig med vegetarisk kost, vilket säkerligen kommer bidra till att fler gör aktiva val som vuxna att äta mindre kött. Denna pedagogiska aspekt kan på lång sikt visa sig vara väl så viktig som de direkta utsläppsminskningar som de köttfria dagarna kommer att leda till.

Författare: Klara och Emil Molander

Motion 307: Klimatmärkning av livsmedel

(SAMMANSLAGNA MOTIONER 38 och 92)

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att en klimatmärkning av livsmedel bör lagstadgas. Detta bör ges högsta prioritet och ske så snart som möjligt.

Framställning och transport av livsmedel förorsakar en betydande del av utsläppen av klimatpåverkande gaser. I Sverige kommer ungefär en fjärdedel av utsläppen av växthusgaser från mat. Stora skillnader föreligger dock mellan olika livsmedel, även inom samma ”kategori” (exempelvis potatis och ris). Som konsument är det inte möjligt att kunna ta informerade beslut om vilket val som är bäst. Inom restaurangbranschen kan man ibland se lovvärda initiativ till klimatmärkning, något som borde spridas väsentligt.

Konsumenter bör få hjälp att välja ”klimatsmarta” livsmedel genom att sammanfattande information finns på förpackningen, på motsvarande sätt som närings- och energiinnehåll anges. Förslagsvis anges mängden koldioxidekvivalenter per viktenhet av livsmedlet. Förslagsvis uppdras åt lämplig myndighet att sammanställa grundläggande beräkningsdata och bygga upp en databas av sådana (jämför med den databas som livsmedelsverket har för näringsinnehåll av olika livsmedel). Data ska vara baserade på vetenskapliga beräkningar. En applikation för beräkning tas fram. I applikationen kan sedan varje producent gå in och klicka i vilka schablonvärden som gäller för just dennes produktion och få fram ett ”klimatpåverkansvärde” för respektive produkt.

Att myndigheter tar fram rådata gör att varje enskild producent inte ska behöva bygga upp en hel vetenskap för att kunna beräkna klimatpåverkan från sina produkter. Däremot är det producenten själv som behöver veta hur mycket åker har plöjts eller hur stor bränsleförbrukningen på fiskebåten är – värden som borde vara kända (även av ekonomiska skäl), eller möjliga att ta reda på. Applikationen ska vara lätt att använda, och som användare ska det finnas olika kategorier att välja och olika alternativ under respektive kategori. Den som levererar en produkt till en butik ska vara den som ansvarar för märkningen på förpackningen, på samma sätt som den ansvarar för övrig märkning. Det inses att det kan vara mycket information som ska rymmas, men märkningen bör vara enkel och bara omfatta en symbol och en siffra.

Författare: Naturskyddsföreningen Linköping tillsammans med Nils E Eriksson

MOTION 309: Minska emballage och användningen av plastkassar i matvarubutikerna

(Sammanslagning av motionerna 59 och 147)

Vi vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att de genom skattelättnader och riktat statligt stöd ska stödja att emballage och användning av plastpåsar i matvarubutikerna kraftigt minskas.

För att minska emballaget i mataffärer så föreslår jag att mataffärer ska uppmuntras att göra en strukturförändring enligt följande:

*Dryck hålls up i tappbara kärl.

Glasflaskor skickas hem till hushåll för att tappa upp dryck i.

Samma eller liknande system bör fungera för en mängd livsmedel - linser, flingor, gryn m.m.

*Istället för plastpåsar i frukt- och grönsaksdisken, som väl mest finns till av hygienskäl, finns en våg som går att tarera, där kunden kan väga upp i medhavd tygkasse.

Detta införs för all frukt- och grönt för vilket det är praktiskt.

*Liknande system införs för alla varor som inte måste förpackas lufttätt av hygieniska skäl, som animalier.

Den politiska styrningen för att åstadkomma detta är positiv - skattelättnader för företag som rör sig bort från onödigt emballage.

Staten ger också hjälp att ta fram intelligenta ekologiska tygkassar och glasflaskor som är billiga och ändamålsenliga, samt har medel tillgängliga för att sponsra affärer i att genomföra förändringarna.

Glasflaskor och tygkassar finns att tillgå i affären för en viss lägre summa.

Tillräckligt låg att det inte är en stor kostnad, men tillräckligt hög att folk behåller sina kassar och flaskor.

Plastkassen måste kosta betydligt mer än idag - så länge den är lättillgänglig för 1 kr/st kommer den knappast att fasas ut. Ett minimipris bör finnas. Efter en övergångsperiod bör den försvinna som alternativ.

Glasflaskorna är pantbara för att undvika nedskräpning.

Motivation: Miljövinsten i att få bort onödiga förpackningar är framförallt en minskning av behov av kartong och plast. Plast, som huvudsakligen tillverkas av klimatpåverkande råolja, kan i bästa fall återvinnas, men hamnar i praktiken ofta i förbränning på grund av sorteringsproblem. Dessa sorteringsproblem kommer ju i sig ofta av den rika floran av emballage, vilken gör en korrekt återvinning krånglig.

I Sverige använder vi ca 720 miljoner plastkassar per år - ca 2 miljoner påsar varje dag.

De senaste rapporterna om en okritisk hantering av plastkassar har visat – förutom att de bidrar till att försämra klimatet – på en enorm belastning av miljön. Detta i form av ren nedskräpning och en påverkan i alla hav. Det marina livet har blivit hårt ansatt av plaster. Stora plastpåsar kväver fåglar, fiskar och däggdjur. Mindre plastbitar finns i magarnas innehåll hos dessa djur och i sådana mängder att djuren svälter ihjäl. Mikroskopiska bitar återfinns på alla nivåer i

näringskedjan. Den fulla kemiska effekten med påverkan av bl.a. ftalater och bisfenol A har man bara börjat ana.

Kartong som kommer av en hållbart förvaltd skog är kanske inte dålig för klimatet, men produktionen kräver energi, och det är allmänt önskvärt att minska vårt behov av pappersvaror för att kunna bevara skogarna globalt, då träd är mycket bra på att binda koldioxid.

David Jacobsson och Inger Rosenberg, 2:a juni 2014.

Tema: LIVSSTIL

Nr. 20 – Stimulera lokal självförsörjning – Lars-Ola Johansson

Nr. 37 – Rättvisa individuella flygvoter – Ingela Dahlin

Nr. 62 – Arbetstidsförkortning nödvändigt för klimatets skull – Hans Sternlycke

Nr. 115 – Minska transportslöseri genom närproduktions princip – JV Helsingborg

Nr. 143 – En miljöfond ska inte inneha investeringar i fossil bränslen – Jenny Svensson

Nr. 153 – Hållbara sociala gemenskaper för omställning och klimatresiliens – E Rekestad

Nr. 190 – Kortare arbetstid ger bättre klimat och rikare liv – Tomas Björnsson

Nr. 199 – Byt ROT och RUT mot RET-avdrag för ekologiska tjänster – Tord Björk

Nr. 201 – Stimulera byggandet av kollektivhus – ett klimatsmart sätt att bo – Kollektivhus

MOTION 20: Stimulera lokal självförsörjning

Jag vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att utarbeta ett förslag om att undersöka förutsättningarna för att inrätta ett skattereducerande stöd- och stimulanspaket till kommuner som satsar på lokala självförsörjningsprojekt. I första hand inom livsmedels- och djurhanteringen, men även inom andra näringar som främst levererar varor och tjänster till närområde (inklusive energi, till exempel med sol- och vindkraft).

Som en beredskap inför att våra energiresurser från fossila bränslen kommer att sina, och det ökande kravet på en mera miljövänlig energiförbrukning och återhållen tillväxt, finns ett stort behov av stöd och stimulans till de näringar som baseras på en lokal självförsörjning. Alltså en försörjning av främst livsmedel, men också av andra varor och servicetjänster, som erbjuder kortare transportsträckor och ett utökat nyttjande av näraliggande naturresurser och nära boende arbetskraft. Allt som i förlängningen åstadkommer en bättre miljö och ett minskat klimatutsläpp.

Med ”lokala områden” definierar jag här det som sträcker sig från landsortsbyar till kommuner, och där de näringar och verksamheter som föreslås blir föremål för stöd och stimulans bör växa fram i och vända sig främst till de egna närområdet med sina varor och tjänster. Det finns säkert många stödformer som här skulle kunna komma ifråga, men jag tror att man i första hand borde pröva på någon form av skattereducerande stimulanspaket.

I sin bok Omställningens tid framhåller Björn Forsberg att vi med nödvändighet måste upphöra med tillväxtkravet, och ställa in oss på en hållbar framtid, eftersom vi nu har nått oljetoppen (peak oil). Vidare ”kräver” hans framtidssamhälle en radikal omställning av ekonomin; där marknadsekonomin, det dominerande ”lönearbetet” och vår nuvarande ”konsumism” måste omprövas i grunden.

Samtidigt ger han många ”praktikfall” från lyckade kommunala satsningar. Inte minst från USA med sina tilltagande statsodlingar, och där den så kallade omställningsrörelsen också har startat organisationer som Transition US och Post Carbon Institute. Här nämns också Samsø i Danmark som har gjort sig självförsörjande av elenergi och Underåker i Jämtland med sin Fjällbetets ekonomiska förening.

Alf Hornborg tar i sin bok *Myten om maskinen* upp den skiljelinje som går mellan den etablerade ekonomiska världen och ekoforskare/miljörörelser, som finner att ökad tillväxt kräver ständigt ökad exploatering av naturen, och dessutom befäster och utökar de globala orättvisorna. Han nämner också det kontraproduktiva i Brundtlandsrapporten 1987, när den visserligen ”antar ekologins överordnade betydelse, men föreslår lösningen för utvecklingsländerna fattigdom med ökad tillväxt, närmare bestämt fem till tio gånger högre produktion inom de närmaste femtio åren”.

Såväl för motverka de globala orättvisorna, bland annat vad gäller deras (”periferins”) råvarudistribution och vår (”centrums”) förädling – och för att minska vårt energislöseri och vår exploatering av naturresurserna, så måste vi ställa om vår livsföring och samhällsplanering från behovet av ständigt ökad tillväxt och till ökat hänsynstagande för bevarandet av miljö- och klimatvärden i en naturlig livscykel.

En bra förberedelse till denna omställning är att utarbeta ett förslag om att undersöka förutsättningarna för att inrätta ett skattereducerande stöd- och stimulanspaket till kommuner som satsar på lokala självförsörjningsprojekt.

I ett ”minikanon” har jag anmält tre böcker som ger goda argument för denna motion. Två av författarna nämns ovan. Av den tredje, Nina Björk, återger jag nedanstående citat som särskilt

tydligt talar om att ”Omställningens tid” är inne:

”Vi står för något oerhört i mänsklighetens historia. Vi har frigjort mängder av tid. Vi har uppfunnit maskiner, datorer, kommunikationsmedel som alla har frigjort tid, frigjort mänskliga arbetskraft. Vi har blivit, skulle ha kunnat bli, friställda. Ställda i frihet. Och vi reagerar med fasa! För systemet – det enda, det realistiska, det som alla politiker måste förvalta för att räknas som seriösa – bygger ju på att vi arbetar, att vi får lön, att den som köper vår arbetskraft, vår tid, får vinst. Den fria tiden blir därför ett hot. Och det märkliga inträffar: vi måste skapa arbeten. Skapa sysselsättning.”

”Minikanon” med anmälan av böckerna

- ♦ Björn Forsberg: Omställningens tid
- ♦ Alf Hornborg: Myten om maskinen
- ♦ Nina Björk: Lyckliga i alla sina dagar

hittar du [här](#).

Författare:

Lars-Ola Johansson

MOTION 37: Rättvisa individuella flygkvoter

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att vi behöver införa individuella kvoter för privata flygresor.

Den enskilt största åtgärd en konsument kan göra för klimatet är att flyga så lite som möjligt. När befolkningen i Kina, Indien med fler länder vill börja flyga i den omfattning som vi i västvärlden gör kommer det bli uppenbart att det inte alls kan rymmas inom de klimatpåverkande utsläpp som jorden tål. Samtidigt är frågan lite av en tabufråga, ”rör inte mitt flyg”. Inte ens miljöorganisationerna lyfter frågan i särskilt hög grad.

Vid omfattande kriser kan ransoneringssystem behöva införas, så som exempelvis skedde i Sverige med mat under andra världskriget. Forskare har presenterat tankar om att införa individuella koldioxidkvoter som ett sätt att rättvist fördela de utsläpp som rymms inom hållbarhetsramarna på jordens alla invånare.

Även om politiker skulle vilja införa individuella koldioxidkvoter är det dock komplicerat ta fram ett system som kan hantera detta. En början till en värld med en mer rättvist fördelad koldioxidbelastning kan vara att införa individuella kvoter för privata flygresor. Det skulle vara relativt enkelt att registrera antalet koldioxidekvivalenter i samband med köp av flygresor.

Taket för individens klimatpåverkande flygutsläpp skulle vid införandet kunna sättas på en nivå någonstans mellan en hållbar nivå för individuell klimatpåverkan (1-2 ton per år) och dagens genomsnittliga svenska individuella klimatpåverkan (8 ton privat konsumtion), exempelvis 3 ton per person och år från flygande. Den som inte använder upp sin kvot kan spara oanvända delar till kommande år, för att kunna samla ihop till en långväga flygresor mer sällan. I kommande steg kan taket sänkas, exempelvis vart fjärde år.

Vi kan sätta Sverige på klimatkartan genom att bli först med att genomföra individuella flygkvoter. Andra länder har lätt att följa efter. Kvoterna kan i ett nästa steg vidareutvecklas genom att addera fler konsumtionsområden där västvärldens genomsnittliga utsläpp är större än en hållbar nivå.

Författare: Ingela Dahlin

MOTION 62: Arbetstidsförkortning nödvändigt för klimatets skull

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att arbetstiden ska förkortas och sextimmarsdag blir normalarbetstid.

Den sista arbetstidsförkortningen skedde 1973 när vi fick 40-timmarsvecka. Fem år senare fick vi fem veckors semester. Vår produktivitet har hela tiden ökat. BNP per invånare har nära dubblats i fast penningvärde under dessa 40 år. Men välståndet har tagits ut i ökad konsumtion, inte i ledig tid. Det klarar inte jordens miljö längre. Minskad arbetstid är kanske den viktigaste klimatfrågan. Mer arbetstid ger mer konsumtion och med det ökad växthusgasutsläpp.

Den ökade av produktiviteten har inte löntagarna helt fått del av. De har bara fått se sina reallöner öka med knappt två tredjedelar. Kapitalet har fått en ökande andel av BNP. Samtidigt har löneskillnaderna ökat. Vi har fått ett orättvisare samhälle.

Då är det ett orimligt argument att vi inte har råd med arbetstidsförkortning, att det blir för dyrt. Vi måste begränsa oss till hållbart konsumtionsutrymme och fördela det så att envar ändå kan leva väl. Minskade skillnader ger därtill ett effektivare och lyckligare samhälle. Det är inte konsumtionen som gör oss lyckligare, när vi har livets nödtröft. Svenskarna var som lyckligast enligt lyckoindex på 70-talet, när konsumtionen var mycket mindre. Det som gör livet värt att leva är vår familj och våra vänner, och att vi har något att leva för.

Det finns stora vinster med kortare arbetstid. Kostnader för lokaler och utrustning kan sänkas om man kan använda dem tolv timmar i stället för åtta, kollektivtrafik, spår- och vägkostnader bli billigare genom jämnare reseflöden och trängselkostnaderna mindre. Arbetstidsscheman kan göras bättre utan timanställningar. Man får bättre hälsa och mindre sjukskrivning. Familjerna får lättare att pussla ihop sin tid, och mer tid för barn och anhöriga. Det är en demokratireform. Med mer egen tid underlättas engagemang i politik och föreningar. Möjligheten att starta egen verksamhet ökar.

Man kan diskutera hur arbetstidsförkortningen skall göras, och om individerna skall ha kompensation för att gå ner i arbetstid. Överföring av skatter till andra skattebaser än inkomstskatter, och i synnerhet för låga inkomster, till andra skattebaser borde räcka som kompensation. Det är nödvändigt med lägre lönekostnader för att få mer av arbetskrävande innehåll och mindre av materiell konsumtion. Fler kan få arbete, och offentlig personalintensiv verksamhet blir billigare, vilket därmed minskar behovet av skatteintäkter.

Kanske kan man göra en gradvis övergång smidigare genom att göra sextimmarsdagen till normalarbetstid, men öka på tillåten övertid med två timmar, mellanskillnaden. Om man fortsätter att arbeta åttatimmarsdag kommer mellanskillnaden mellan sex och åtta timmar ge övertidskompensation vilket gradvis kommer minska lusten arbetsplanera efter åttatimmarsdag.

Författare: Hans Sternlycke

MOTION 115: Transportlöseriet från EU

*Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda:
- att de politiska partierna ska verka för att EU:s frihandelsdoktrin ersätts med en närproduktionsprincip.*

EU skapades bl.a. för att ge frihandel mellan länder i Europa. Detta kan låta bra, men har utvecklats till frihandel till varje pris. Man har vid upphandling inte fått ta hänsyn till korta transportavstånd utan endast till kostnader, om man ska följa EU:s regler, samtidigt som transporter är alldeles för billiga med hänsyn till miljön. Detta i kombination med Gyllenhammars gamla Missinglinksprojekt, som numera utgör en del av EU:s trafikpolitik, har lett till en vansinnig ökning av mängden transporter kors och tvärs över Europa och över världen, med bl.a. kraftigt ökade klimatutsläpp som följd. Transporter som dessutom ofta går alldeles för fort på vägarna.

En del fisk som fångats utanför Nordnorge har skickats till Kina för att rensas innan den når våra butiker i Sverige. En del räkor forslas från Danmark till Nordafrika för att skalas innan de kommer till oss.

(Ang. fisk se: [Findus om fisk: ”I kina är de mycket bättre på att filéa fisken”](#))

(Ang. räkor se: SVD: [Räkans långa resa](#))

Vi har även hört fler exempel på helt onödiga transporter. Om sådant betraktas som lönsamt, så kan vårt ekonomiska system behöva konstrueras om. För t.ex. boende i Helsingborg i det bördiga Skåne borde kanske 95% av maten kunna komma från nordvästra Skåne. Numera förekommer försäljning av närproducerat i liten skala bl.a. vid Bondens egen marknad, men detta borde vara det normala för all mat vi köper. Nu har upphandlingsreglerna nyligen ändrats, så att det blir lättare att ta andra hänsyn än bara priset. Det är ett litet, litet steg i rätt riktning. Men för att vi framdeles verkligen ska kunna få ett hållbart samhälle i balans med vad naturen tål, så är det naturligtvis nödvändigt att detta följs upp av större steg i rätt riktning.

De politiska partier i Sverige och andra länder som verkligen vill arbeta för att klara klimatet och andra miljömål och få en ansvarsfull hushållning med jordens begränsade naturresurser borde därför bl.a. kraftfullt verka för att EU:s frihandelsdoktrin ersätts med en närproduktionsprincip. Syftet med denna närproduktionsprincip skall då vara att alla varor och då speciellt livsmedel och andra dagligvaror så långt naturresurserna tillåter skall produceras i samma region eller regiondel i Europas olika länder, där varan ska konsumeras. Det behöver dock inte vara fel med handel mellan länder. Det gäller varor, som med hänsyn till naturresurserna inte kan produceras i samma regiondel i ett land, där det konsumeras. Man borde dock sträva efter så korta transportavstånd som möjligt.

Författare: Miljöförbundet Jordens Vänner, Helsingborg

MOTION 143: En miljöfond eller etisk fond ska inte få inneha investeringar i fossila bränslen.

Jag yrkar att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges riksdag, andra folkvalda och övriga berörda att beslut fattas om att en fond inte ska få kallas miljöfond eller etisk fond om den innehåller investeringar i fossila bränslen, dvs. kol, olja eller gas.

Bakgrund

Trots att en fond kallas ”miljöfond” eller ”etisk fond” finns det i dagsläget ingen garanti för att denna fond är fri från investeringar i fossilindustrin. En etisk fond innebär endast att den inte har några investeringar i tobak, porr- eller vapenindustrin. Detta är problematiskt för personer som vill göra ett klimatsmart val och tror sig göra det genom att investera sina pengar i en miljöfond/etisk fond med förhoppningen att utesluta fossila bränslen. Det är oetiskt att investera i den fossila industrin med tanke på de miljöproblem, de politiska konflikter och ökade klyftor mellan fattiga och rika som den ger upphov till. Det ska vara enkelt att välja en fossil fri fond utan att själv behöva studera alla fonder mer ingående för att hitta en som utesluter fossilindustrin. Det borde vara en rättighet att direkt på fondens namn kunna avgöra om fonden är bra för miljön eller inte.

Författare: Jenny Svensson

MOTION 153: Uppmuntra uppbyggnaden av hållbara sociala gemenskaper för omställning och klimat-resiliens

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda behovet av förmånliga villkor för medborgar- initiativ som önskar bygga upp hållbara sociala boendeformer (exempel ekobyar)

Bilen, biffen och bostaden är 3 huvudsakliga aspekter som ofta utpekats som bovar i dramat om klimatet. De har alla en relation till våra val av livsstil. Samtidigt har sociala normer och kulturella koder stark inverkan på våra levnadsval och vad vi alla ser som viktigt i vardagen. Social delaktighet och känsla av sammanhang är viktiga delar i vår omställning av samhället till klimatneutralitet.

Med denna socio-ekologiska komplexitet i ryggen – hur uppmuntrar vi våra medborgare att välja hållbara levnadsalternativ och hållbara gemenskaper? Och hur kan staten gynna en omställning till ett klimatsmart samhälle som börjar i medborgardeltagande? Vi ser att ett etablerande av förmånliga villkor och förutsättningar för de tusentals medborgare som redan idag vill välja hållbara sociala boendeformer skulle vara av stor nytta. Det skulle uppmuntra en ökning av platser som erbjuder konkreta och praktiska alternativ för omställning till klimatneutralitet. Konkreta alternativ blir förebilder för ytterligare initiativ.

Som sagt är de som vill leva och lära på nya sätt för minskade ekologiska fotavtryck många, men ekonomiska (och ibland även lagmässiga) begränsningar sätter ofta spärrar i hjulen. Vi yrkar därför för att våra folkvalda på ett samlat sätt (exempelvis genom ett specifikt program) ska uppmuntra omställnings-initiativ med syfte att bygga upp hållbara sociala gemenskaper (exempelvis ekobyar).

Initiativen ska kunna få bidrag/ skattelättnader/ beviljande för:

- Slutande av kretslopp inom platsen för flerhushåll/social gemenskap (inom avlopp, matproduktion, byggmaterial och infrastruktur)
- Installerandet av energilösningar för flerhushåll som drastiskt minskar det gemensamma ekologiska fotavtrycket och utsläpp av växthusgaser (ex. egen el, biobränsle).
- Bidrag för uppbyggande av samlings-salar där seminarier, workshops och konferenser kan hållas i utåtriktat miljöarbete.
- Etablerande av godkända produktionskök för lokal matproduktion och matkultur, delat av flera hushåll

Författare: Emilia Rekestad, REALS och Permakultur i Sverige

MOTION 190: Kortare arbetstid ger bättre klimat och rikare liv

Jag vill att Klimatriksdagen ska uppmana de folkvalda på alla nivåer att arbeta för att minska normen för vad som ska anses vara heltid – detta som ett led i att både minska vår påverkan på klimatet och ge oss ett rikare liv.

När John Maynard Keynes 1930 skrev en artikel om hur världen skulle kunna se ut om hundra år så fick han rätt i det mesta utom på en punkt. Keynes skrev att hans barnbarn inte skulle behöva arbeta mer än tre till fyra timmar varje dag. Mer skulle inte behövas för att man skulle ha en god materiell standard. Den stora frågan vi måste ställa oss i dag är varför vi människor inte tar ut standardökningen som mer fri tid i stället för att försöka konsumera oss till en ohållbar värld.

Christer Sanne skriver om detta i boken ”*Keynes barnbarn*” samt i rapporten [”Hur vi kan leva hållbart 2030”](#). I stället för en löneökning på 2,5 % vore det ekonomiskt sett samma sak att minska arbetstiden med en timme per vecka.

Arbetstidsförkortningar har diskuterats ett antal år. Ett tungt argument för det är att med kortare arbetstid kan fler människor dela på de arbeten som finns. Det finns ett ännu starkare argument för arbetstidsförkortning: Med kortare arbetstid minskar i längden köpkraften och därmed en del av den starka konsumtion som driver på miljöförstöringen och utsläppen av växthusgaser.

Författare: Tomas Björnsson

MOTION 199: Byt ROT och RUT mot RET-avdrag för ekologiska tjänster

Vi vill att klimatriksdagen, som ett led i att förhindra en klimatkatastrof, ska arbeta hårt för att övertyga våra folkvalda om att omvandla ROT- och RUT-avdrag till RET-avdrag, dvs till Resurser för Ekologiska Tjänster (RET).

Det behövs en satsning på jobbskapande innovationer, som rustar Sverige för framtiden och som samtidigt minskar utsläppen av koldioxid. Pengarna finns i de medel som går till ROT och RUT. Samma medel skulle göra mer nytta för klimatet, Sveriges industri och naturbruket genom att gå till resurser för ekologiska tjänster, RET. Genom att satsa på både ekologiskt byggande och omställning av energi, jordbruk och skogsbruk till mer hållbara metoder ökar marknaden för de produkter och tjänster som behövs för att minska koldioxidutsläppen och annan nödvändig omställning.

Fokuserade miljösatningar på produkter och tjänster som behövs i många länder och har långsiktiga syften är till nytta för många. Ägare av bostäder, företag som kan sälja det som behövs, vi som lever nu och framtida generationer har behov av lyft i ekonomiska branscher och att minska sårbarheten. I en tid med klimathot, ökade oljepriser och växande klyftor mellan olika landsändar och grupper i samhället behövs en politik som främjar en omställning med en jämlik fördelning av nyttan.

Resurser för ekologiska tjänster reformerar hela Sverige.

Sverige behöver förnyelse och inte den reformtrötthet som makthavarna nu uppvisar. Den politik som förs gynnar ensidigt dem som äger sin bostad i områden där priserna ökar, har råd med hushållstjänster och går på krogen. Storstäderna har gynnats på landsbygdens bekostnad och hela befolkningen får subventionera de rikas konsumtion. Samma medel som går till ROT och RUT kan genom att satsas på en RET-reform leda till ett lyft för alla i hela Sverige.

Hälften av dagens subventioner för byggande, tjänster i hemmet och restaurangbesök kan med en RET-reform gå till klimatomställning av våra bostäder. Detta på ett sätt som gynnar alla genom att både de som bor i hyresrätter och de som äger sina villor eller bostadsrätter kan dra nytta av medlen och att de går till långsiktigt viktig klimatanpassning av både om- och nybyggnationer.

Den andra hälften kan gå till att ställa om jordbruket till att ge miljötjänster och för att införa hållbara metoder inom skogsbruket som kontinuitetsskogsbruk. EU satsar 23 procent av jordbruksstödet på miljötjänster. Den procentsatsen kan öka i framtiden. Det är medel som kommer från svenskars och andras skattepengar men som bara kan utnyttjas fullt ut om det finns politisk vilja i Sverige att ta vara på denna möjlighet.

Författare: Jordens Vänner

MOTION 201: Stimulera byggandet av kollektivhus – ett klimatsmart sätt att bo

Vi föreslår att klimatriksdagen rekommenderar kommunens förtroendevalda, kommunala bostadsbolag och de politiska partierna att bygga kollektivhus eller åtminstone utreda intresset för bogenenskap på orten. Kommunala bostadsförmedlingar bör registrera intresse för kollektivhus.

Kollektivhus är en boendeform som innebär att var och en har sin egen lägenhet samt att det finns lokaler där de boende kan laga mat och äta tillsammans, odla sin hobby eller bara umgås. Den gemensamma matlagningen sparar el jämfört med om varje familj ska laga middag åt sig själv. Råvarorna köps ofta in i stora förpackningar, vilket också sparar energi. I ett normalstort kollektivhus sparar man in 1000 butiksbesök om året

Eftersom de boende delar många utrymmen, som t.ex. matsal och övernattningsrum, kan den egna bostaden ha en mindre yta och man kan ändå ha en hög boendestandard. Det innebär att det totalt krävs en mindre boendeyta per person än i vanliga hus, och därmed en lägre uppvärmningskostnad. I städer bidrar det också till att det kan bo fler personer på en mindre markyta, vilket underlättar en tät stad där det är enkelt att gå, cykla eller färdas med kollektivtrafik.

I kollektivhuset ges möjlighet att dela på prylar, som verktyg, symaskin och skrivare och även ordna cykel- eller bilpool, så att inte alla behöver köpa sina egna saker och fordon. Genom gemenskapen är det också enkelt att tillsammans lära sig hur man minskar sin klimatpåverkan.

Författare: Kollektivhus Nu

Tema: NATUR

Nr. 11 – Skydda vår jordbruksmark – Karin Stenholm

Nr. 121 – Skydda kollagret i de svenska skogarna – S. Kirppu o A Tas – **Sammanlagen. Ingår i Nr 308**

Nr. 124 – Stadsodling – Helene Ragnemalm

Nr. 134 – Ställ om till helt ekologiskt jordbruk – Stig Broqvist

Nr. 146 – Från fossilberoende klimatbov till klimatsmart livsmedel – D.Thuvesson, P. Vildanfors

Nr. 164 – Ekologisk jordbruk och genmodifierade grödor – Jonaton E. Sjöman

Nr. 178 – Granska climateffekter av skogsbruket – Mikael v. Knorring – **Sammanlagen. Ingår i Nr 308**

Nr. 197 – En död Östersjön är en kolkälla istället för en kolsänka – Markus Steen

Nr. 207 – Odling och förädling av industrihampa – Johan Åkerman

Nr 308 – Skydda kollagret i de svenska skogarna – Sammanlagning av nr 121 och nr 178

MOTION 11: Skydda vår jordbruksmark

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att Sveriges jordbruksmark måste skyddas.

Grovt räknat bidrar vår mat, när den är färdiglagad, med cirka 30 procent av våra utsläpp av växthusgaser. För att minska utsläppen krävs många olika förändringar. En av dem är att minska transporterandet av maten. Därför är det viktigt att maten kan odlas nära dem som ska äta den och därmed måste jordbruksmark i hela Sverige skyddas från exploatering.

Även ur ett matsäkerhetsperspektiv är det viktigt att vi kan odla det mesta av vår mat inom landet. Världens befolkning ökar, samtidigt som jordbruksmarken minskar. Vi kan inte räkna med att få vår mat odlad i andra länder. Deras jordbruksmark kommer kanske bara att räcka för att mätta den egna befolkningen. Kanske gör den inte ens det. I så fall bör vi i Sverige vara beredda på att kunna producera mat till mer än Sveriges befolkning. Det innebär att vi måste skydda mer mark än vad som behövs för att försörja Sveriges befolkning med mat. Särskilt den jordbruksmark som kan förväntas vara bäst för odling i framtiden bör skyddas.

Både kommuner, landsting/regioner och länsstyrelser försöker redan idag värna jordbruksmarken. Ofta bedöms ändå projekt som nya bostäder, bilvägar, logistikanläggningar och liknande som så viktigt att man måste ta lite av jordbruksmarken. Gör man det tillräckligt många gånger försvinner det väldigt mycket jordbruksmark. Därför krävs någon form av skydd som inte kan förhandlas bort.

Ett sätt att genomföra detta skulle kunna vara att börja med ett tillfälligt förbud mot att exploatera jordbruksmark över huvud taget. Sedan kan kommuner, landsting/regioner, länsstyrelser, jordbruksorganisationer med flera tillsammans utreda hur mycket mark och vilken mark som ska skyddas permanent, för att kunna försörja Sveriges befolkning och en del av övriga världens befolkning med mat. När det är klart kan man ta upp diskussionen om exploatering kan accepteras på eventuell övrig jordbruksmark.

Författare:

Karin Stenholm

MOTION 124: Stadsodling

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att införa stadsodling i stor skala i samhällen och städer.

Allt fler bosätter sig i städerna och även stadsbor behöver mat. Stadsodling kan inte försörja hela städer med mat men det kan bidra till högre grad av självförsörjning och det ger minskade mattransporter. Mer växtlighet ger även bättre luft och man får inte glömma de positiva sociala effekter som odlingsgemenskap ger. De ytor som bör utnyttjas tills stadsodling är platta hustak, innergårdar och delar av andra allmänna grönytor. Istället för prydnadsbuskar och träd planteras fruktträd och bärbuskar. Häckar ersätts med bärbuskar. I rabatter kan kryddor och grönsaker odlas. Odlingslotter och lådor placeras på tak, innergårdar eller andra lämpliga ytor i bostadsområdena, även centralt i städerna. Även i allmänna parker kan man tänka på samma sätt. De här idéerna kan tillämpas både i befintliga och nya områden.

Författare: Helene Ragnemalm

MOTION 134: Ställa om helt till ekologiskt jordbruk

Jag yrkar att klimatriksdagen ställer sig bakom följande attsatser

- 1. att riksdagen beslutar att hela jordbruket inom en viss rimlig övergångsperiod, t.ex. 10 år, helt ska gå över till ekologisk odling.*
- 2. att motsvarande krav ställs på import av livsmedel, så jordbrukskemikalier, som förbjudits i Sverige, inte får ha använts på importerade produkter.*
- 3. att de styrande ser till att de ekonomiska villkoren blir rimliga både för bönder och konsumenter vid en sådan omställning av jordbruket.*
- 4. att praktisk utbildning i ekologisk odling på betald arbetstid ordnas både för bönder och sådana som vill ägna sig åt lantbruk.*
- 5. att spekulation i markpriser hindras bl.a. genom att innehav av jordbruksmark kopplas till brukarplikt och att skogsbolag förbjuds att köpa jordbruksmark.*
- 6. att upphöra med import av proteinrikt djurfoder av typ fiskmjöl och sojaböner.*
- 7. att Sverige åter ska kunna vara självförsörjande på livsmedel och ha beredskapslager som räcker åtminstone ett par år.*

I ett åtgärds paket för rättvis klimatomställning krävs omställning både av jordbruk, trafik, energi, bostäder, industrin. Politiker har ibland uppmanat enskilda att ta sitt ansvar och köpa ekologisk mat. Det blir ett hån mot de fattiga, som inte har råd med ekologisk mat, som ju oftast är dyrare, särskilt med tanke på att samma politiker har försämrat villkoren för arbetslösa och sjukskrivna. De politiker som tar klimathotet på allvar måste besluta om total omställning av hela jordbruket till ekologiskt inom rimlig övergångstid, t.ex. 10 år, och besluta om allt som hör till såsom motsvarande krav för import och ordna så att det blir ekonomiskt rimligt både för bönder och för konsumenter. Köttkonsumtionen behöver minska, speciellt orimligt är det med sojaböner o.dyl. från fjärran länder som djurfoder.

Författare: Stig Broqvist

MOTION 146: Från fossilberoende klimatbov – till klimatsmart livsmedel.

Jag vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att de via utredningar om och beslut rörande forskning och utbildning inom ämnena jordbrukssystem och livsmedelsproduktion ger svenskt jordbruk och svensk livsmedelshantering (förädling så väl som distribution) förutsättningar att utveckla hållbarhet i alla led och att jord- och övrigt naturbruk även ska återfå sin roll som kolsänka, vilken aktivt bidrar till att minska växthuseffekten.

Att kunna producera och rättvist fördela livsmedel för världens befolkning är en av de största utmaningar vi står inför vid omfattande klimatförändringar. Samtidigt bidrar Sveriges livsmedelkonsumtion med ca 25% av våra utsläpp av växthusgaser. Utmaningen är tvåfaldig – vi måste utveckla vårt jordbruk så det blir mindre utsatt för klimatförändringar och medföljande socioekonomisk instabilitet samtidigt som vår matproduktion ska minska radikalt på utsläpp av växthusgaser och istället öka ekosystemets naturliga förmåga att fungera som kolsänka.

Dagens moderna industriella jordbrukssystem och dess livsmedelsproduktion och distribution är helt beroende av fossila bränslen för långa transporter, produktion av insatsmedel (utsäde, konstgödsel, bekämpningsmedel) förädling, lagring, m.m. Cirka hälften av vår mat och majoriteten av insatsmedlen är importerade. Forskningen som pågår inom denna sektor idag koncentreras på kortsiktiga tekniska aspekter (ökad produktion för marknaden) och bortser i stort från de långsiktiga hållbarhetsfrågorna och de politiska aspekterna som hög grad av självförsörjning och fördelningsfrågor. Kortsiktigheten leder till ökande förstörelse av ekosystem och minskad biologisk mångfald. Detta får inte fortsätta.

Hela matkedjan – från jord till bord till jord – måste struktureras om så att den blir mindre sårbar inför klimatförändringar och andra begränsningar som kan uppstå, t ex brist på bränsle och fosfor. Samtidigt måste mer diversifierade produktionsformer utvecklas där kunskap om lokala ekosystem utnyttjas till fullo. Detta ska leda till ökad självförsörjning, ett effektivt kretslopp och robusta ekosystem.

För detta krävs en gedigen satsning på forskningen inom jordbrukssystem och livsmedelsproduktion. Forskningen ska ut ur laboratoriet och in i naturens mångfald. Den ska vara oberoende av de starka ekonomiska intressen, som finns inom denna sektor idag t ex från internationella kemikalie- och utsädesbolag. Den satsning som görs på forskningen ska sedan avspeglade sig i all högre jordbruksutbildning, som är knuten till forskningsenheterna.

Samtidigt måste också en satsning göras på naturbruksgymnasierna, där en stor andel av framtidens bönder och andra som kommer att arbeta inom livsmedelsproduktionens olika led får sin yrkesutbildning. Dessa skolor behöver få en ekologisk profil, förståelse för forskningens betydelse för ett hållbart jordbruk och god fortbildning för lärarna.

Genom att satsa på de gröna näringarna och utveckla utbildningarna kan vi stärka yrkesutvecklandet vad gäller alla arbeten som kan kopplas till livsmedelsproduktionen. Det är allt från produktion till förvaring, förädling, tillagning, energiutvinning, förvaltning osv. Detta skapar lokala arbetstillfällen och kan stärka bygder som idag avfolkas.

Det är genom en kvalitativ utbildning av forskare och lärare som vi kan få fler som tar sig an uppgiften att göra jord- och annat naturbruk hållbart. Det är genom utbildning av de

yrkesverksamma som vi kan ställa om produktionen. Sammantaget kan det skapa ett svenskt jordbruk och en svensk livsmedelshantering som går från att göda de klimatförstörande växthusgaserna i atmosfären till att bidra till att hejda klimatförändringarna.

Författare: Daphne Thuvesson och Patricia Vildanfors

MOTION 164: Ekologiskt jordbruk och genmodifierade grödor.

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda:

Att svensk jordbrukspolitik ska premiera odlingsformer som säkrar resiliensen mot klimatförändringar genom artmångfald; samt minskar energianvändandet och därmed klimatpåverkan genom lokalt anpassade odlingsätt som inte kräver industriellt framtagna kemiska insatsmedel etc, liksom GMO och de odlingsmetoder dessa grödor kräver

Att de ska ta ställning i frågan om genmodifierade grödor, både internationellt och i Sverige.

Att tillgången till en mångfald av lokala, traditionella fröer ska säkerställas.

Att riksdagen ska besluta om att samtliga produkter som innehåller genmodifierade grödor måste märkas upp, även de som är undantagna från detta krav idag.

Att internationella erfarenheter om genmodifierade grödors effekter på såväl miljö och hälsa som dess sociala effekter ska ligga till grund för svensk politik på området.

Att småskaligt ekologiskt jordbruk ska främjas.

Klimat och miljöfrågor är globala problem som behöver globala lösningar. Sverige har ett ansvar att ta in kunskap och erfarenhet från dem som redan lever med effekterna av en ohållbar klimatpolitik innan den nya svenska klimatpolitiken utformas. Det ska göras i samarbete med det internationella civilsamhället, framförallt det globala syd.

Introduktionen av genmodifierade grödor har lett till negativa effekter på många platser i världen. I Indien har multinationella företag pressat politiker till förhastade beslut som inneburit inte bara negativa ekologiska konsekvenser utan även att företag har fått stor kontroll över fröutbudet vilket har lett till stora sociala problem. Framtidsjordens nätverksorganisation Kudumbam i Indien ser ett behov av ett totalförbud för genmodifierade grödor och anser att det är rätt väg för Sverige att gå för att säkerställa en hållbar utveckling.

Framtidsjordens nätverksorganisation Gami Seva Sevana på Sri Lanka har erfarenheter av de stora negativa konsekvenser det ökade användandet av kemiska bekämpnings- och gödningsmedel har fått och ser det som ett resultat av ökningen av odling av genmodifierade grödor på monokulturer. Vattnet har blivit kontaminerat och jorden har gått ifrån att vara välmående till att bli halvöken utan odlingsmöjligheter. Den lösning som de ser är att ekologiskt jordbruk med biologisk mångfald blir det konventionella sättet att odla.

Industriellt jordbruk, där GMO utgör det senaste steget, förbrukar långt mer energi än ekologiskt jordbruk. Det ekologiska jordbruket säkerställer dessutom att det finns mycket större artrikedom i det som odlas. Grödor anpassas efter lokala förutsättningar på ett sätt som ett industriellt jordbruk aldrig kan åstadkomma.

Ur ett klimatperspektiv innebär steg för att skapa ett jordbruk baserat på mångfald istället för industriell produktion både att jordbrukets klimatpåverkan drastiskt minskas och att det har större möjlighet att klara de klimatförändringar som vi oundvikligt står inför.

Författare: Framtidsjorden Sverige, Framtidsjorden Sri Lanka – Gami Seva Sevana och Framtidsjorden Indien – Kudumbam genom Jonatan Ericsson Sjöman.

MOTION 197: En död Östersjön är en kolkälla istället för en kolsänka

Jag vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att Sverige tillsammans med länderna runt Östersjön och EU ska satsa stort på att få ur så mycket näringsämnen som möjligt ur innanhavet genom att kraftfullt stödja odling och skörd av musslor, alger och annan eventuell biomassa för att göra Östersjön till en kolsänka.

Förutom att låta olika biomassa konsumera näringsämnena bör man självklart även jobba hårt för att begränsa tillförseln av näringsämnena och andra miljögifter för Östersjön.

Döda bottnar breder snabbt ut sig i Östersjön. Dessa döda bottnar är en kolkälla när de i stället skulle kunna vara en kolsänka om de var friska. En stor anledning till att de döda bottnarna breder ut sig är att Östersjön är övergödd. Teknik finns för att odla t.ex. alger och musslor för att ta till vara på näringsämnena och därigenom sänka övergödningsgraden. Algerna och musslorna kan dessutom användas till många nyttigheter som t.ex. mat till människor och djur eller till olika bränslen eller gödsel på land. Med andra ord är en kolsänka istället för kolkälla bara en av många positiva effekter av denna sorts odling och skörd i Östersjön. Förutom de redan nämnda förväntas andra positiva effekter så som mindre mängd giftalger, friskare och större bestånd av matfisk samt allmänt friskare ekosystem och renare vatten.

Författare: Markus Steén

MOTION 207: Industrihampa

Jag vill att Klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att de ekonomiskt och på andra sätt ska stödja en kraftfull satsning på odling och förädling av industrihampa

Hampa är CO₂-positivt, det binder alltså mer koldioxid än som släpps ut. Detta gör hampan till en kolsänka med bromsande effekt på det allvarliga klimathotet, som orsakas av CO₂ och andra växthusgaser. Den är enkel att odla ekologiskt.

Hampa kan ersätta t.ex:

Bomull; hampa har i tusentals år använts som slittålig textil och till rep, är ekologisk och kräver mindre vatten än bomull, Hampa är fyra gånger starkare än bomull, och reflekterar 95% av UV-ljuset, behöver ej bekämpningsmedel, och gör jorden friskare efter odling.

Träd; av hampa görs ett bättre papper än av träd, och det på bara 90 dagars växtperiod

Olja; hampafrö kan bli bra biobränsle och råvara för plasttillverkning

Plast; i form av hampa-komposit. Idag finns allt från frisbees och didgeridoos till elgitarrer och bilar av hampa-komposit

Plåt; man gör bilkarrosser och andra plåtdelar av hampa-komposit, det gjorde redan Henry Ford

Mat; hampafrö innehåller bra fettsyror och protein, har inga allergener och utgör ett glutenfritt mjöl.

Byggnadsmaterial; hampa finns idag som miljövänlig och allergifri isolering, betong, komposit, m.m

Listan kan göras väldigt lång eftersom hampan har 35000 användningsområden!

Tillsammans skapar vi den framtid vi vill se!

Författare: Johan Åkerman

MOTION 308: Skydda kollagret i de svenska skogarna

(Sammanslagning av motionerna 121 och 178)

Vi vill att klimatriksdagen ska framföra till Sveriges folkvalda och andra berörda att kolsänkor och kollagret i svenska skogar främjas och skyddas för att motverka klimatförändringarna. Minst 20 procent av den svenska produktiva skogsmarken måste få ett långsiktigt skydd, och det övriga skogsbruket behöver präglas mycket mer av kalhyggesfria och miljöanpassade metoder. Sverige behöver utreda klimatkonsekvenserna av skogsbruket och låta slutsatserna sätta skarpa gränser för framtidens uttag av biomassa.

Bakgrund

Skogen har en viktig roll i klimatarbetet. Regeringen och skogsindustrin förespråkar ökad skogsproduktion och en biobaserad samhällsekonomi för att motverka klimatförändringarna. Men hur välgrundade är deras tankar på att använda mer av skogen till biobränslen, lagra kol i pappersmassa, smörknivar och husbyggen samtidigt som man bedriver ett icke ekologiskt hållbart skogsbruk? De senaste 10 åren har dessutom en rad kritiska röster höjts bland forskare och andra om klimatproblematiken angående produktion av bioenergi (läs t ex John deCiccoss sammanfattning av kritiken: <http://theenergycollective.com/john-m-decicco/79320/biofuels-and-climate-simple-troubling-view>). Summan av bioenergi-utsläppen verkar i vissa fall vara värre än kol (se t ex rapporten ”Dirtier than Coal?”, utgiven av RSPB, Friends of the Earth och Greenpeace i Storbritannien: http://www.rspb.org.uk/Images/biomass_report_tcm9-326672.pdf).

I Skogsvårdslagens portalparagraf jämförs miljömål och produktionsmål men i praktiken innebär det att knappt 4 % av den svenska produktiva skogen idag är skyddad som naturreservat och nationalparker medan över 90 % brukas eller har brukats i enlighet med den svenska skogsbruksmodellen – kalavverkning, markberedning, plantering av gran eller tall, röjning, gallring, gödsling och slutavverkning igen.

Skogen har en annan, mycket värdefullare, roll att fylla om vi ska nå miljömål gällande klimat, biologisk mångfald och funktionella ekosystem.

Klimatberedningen föreslog 2008 att möjliga åtgärder och incitament för skydd av kollager och främjande av kolsänkor skulle utredas (kapitel 17): [Klimatberedningen M2007:03](#)
Dessvärre sattes aldrig utredningen i verket. Nu är det dags att återuppta de planerna.

Jordens största kollager är de stora världshaven. Näst efter det kommer gamla naturskogar världen över, däribland vårt nordliga barrskogsbälte. De lagrar väldiga mängder kol som genom sekler blivit en restprodukt av den livgivande processen fotosyntesen.

Kolet i dessa skogar lagras dels i träden som lever i många hundra år och bryts sedan sakta ned till död ved som blir näring till nästa trädgeneration. Men framför allt lagras de stora mängderna kol i marken genom processer som de mykorrhizabildande svamparna i skogen skapar i den symbios de lever i med träden i skogen. Ju äldre en skog är desto mer kol finns lagrat i den. Det betyder att våra skyddade naturreservat är enorma kollager som ser till att hålla koldioxidhalten nere i atmosfären.

NRK (14-01-2014), Ut i naturen: ”[Skogen verden glemte](#)”

Den stora motsatsen är de kalhuggna skogarna som i och med kalhuggningen blir koldioxidutsläppare under en lång tid (ca 15-25 år beroende på jordmån). Om de avverkade träden i första hand blivit papper (som har en omloppstid på ca 2 år i snitt innan det blir koldioxid) så tar det ytterligare upp till 10-15 år till för den nya planterade skogen att kompensera för detta utsläpp. När denna tid gått är det snart dags att hugga ner skogarna igen och markens kollager blir återigen koldioxid i atmosfären. Då skogsbruket har så korta omloppstider hinner marken aldrig lagra de stora mängderna kol som gammelskogen gör. Det moderna svenska skogsbruket är alltså en klimatbov snarare än en klimathjälte då våra sista gamla naturskogar som inte skyddats som naturreservat huggs ner.

Klimatförändringarna innebär ökad stress och sårbarhet för skogen och arterna som lever där. Intakta skogsområden står emot och återhämtar sig bättre än fragmenterade områden. Dessa områden ger träden, växterna och djuren bäst möjligheter att sprida sig, anpassa sig och överleva i ett klimat som förändras. Ju större skada vi gör på ursprungliga skogen och den biologiska mångfalden, desto större är risken att klimatförändringarna slår hårdare även mot oss människor.

Åtgärder

Skogen är en viktig länk för motverka klimatförändringarna. Kolsänkor och kollagret i svenska naturskogar måste främjas och skyddas. Incitament för ett skydd av kollager måste utredas och tillämpas. Forskning om skogsbrukets klimateffekter måste beaktas. För att nå en jämställdhet enligt skogsvårdslagens portalparagraf, göra allra största nytta för klimatarbetet samt möjliggöra att nationella miljömål och internationella miljöavtal ros i hamn ska skogsbruket i Sverige ställa om på följande sätt:

** Minst 20 procent av den produktiva skogsmarken skyddas långsiktigt.*

Enligt ledande naturvårdsforskning måste 20 procent skyddas för att vi överhuvudtaget ska ha någon rimlig chans att långsiktigt kunna bevara de djur och växter som lever i våra skogar. Alla kvarvarande gammelskogar och andra skogar med höga naturvärden måste skyddas långsiktigt. Det är dessa skogar som har störst andel kol lagrat i marken.

** Det övriga skogsbruket behöver präglas mycket mer av kalhyggesfria och miljöanpassade skogsbruksmetoder.*

Kalavverkning, som brukar följas av markberedning, exponerar skogsmarken där det lagrade kolet frigörs som koldioxid till atmosfären. Dessa skogsbruksmetoder måste anpassas och ställas om till ett alternativt skogsbruk i form av kalhyggesfria och miljövänligare skogsbruksmetoder. Då har skogsmarken fortfarande ett trädkrontak. Därmed kan kolet fortsätta att lagras i skogsmarken istället för att hamna i atmosfären. Denna typ av skogsbruk är också mer skonsam mot skogens ekosystem jämfört med kalhyggeskogbruk. Hänsyn tas till mark, vatten, biologisk mångfald och klimat. Skogens mångfald av djur och växter har större möjligheter att leva kvar, till exempel klarar sig hänglavar bättre, mykorrhizabildande svampar överlever och ett flertal av de fåglar som bor i skogen kan leva kvar.

** Sverige behöver utreda klimatkonsekvenserna av skogsbruket och låta slutsatserna sätta skarpa gränser för framtidens uttag av biomassa. Osäkerheterna kring utsläppen i samband med*

skogsbruket är fortfarande stora. Sverige måste vara berett att låta klimatomställningen prägla skogsbruket. Skogens resurser ska användas uthålligt, både ekonomiskt och ekologiskt. Samtidigt bör en större andel av träråvarorna förvaltas som långsiktiga kollager såsom byggnadsvirke istället för kortlivade saker som papper och biobränsle.

Med ovanstående princip kommer klimatarbetet att främjas, de nationella miljömålen för ”Levande skogar” och ”Ett rikt växt- och djurliv” inklusive de internationella miljöåtagandena Sverige undertecknat att uppnås. På detta sätt kan vi också vara en god förebild i världen och visa att vi tar miljöfrågorna på allvar, att det handlar om klimatet, biologiska mångfalden, ekosystemen och framför allt framtidsfrågorna för våra kommande generationer.

Författare: Sebastian Kirppu, Amanda Tas, Mikael von Knorring